

JAROSŁAW ŚWIDYŃSKI

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

UWARUNKOWANIA INWESTYCYJNE OBSZARU FUNKCJONALNEGO WIELKICH JEZIOR MAZURSKICH

Abstract: Investment Conditions of Functional Area of the Great Mazury Lakes. In Poland was born idea to create associations and unions of local government units are functionally linked and having the approximate level of socio-economic development by creating functional areas.

Functional area of the Great Mazury Lakes formed in the central eastern part of the Warmia-Mazury which covers municipalities Węgorzewo Pozezdrze, Giżycko, m. Giżycko, Kruklanki, Miłki, Wilkasy, Ryn, Mikołajki Orzysz, Pisz, Ruciane-Nida. An example of which is associated with mainly through the unique resources of the natural environment are the main component of the development of tourism. The area is located at the crossroads of major routes of national and international. The activities carried out by local governments make the area may be particularly interesting for investors.

The aim of the study is to present and illustrate the conditions that have a functional area of the Great Mazury Lakes affecting investors interest in this area.

Keywords: Development, functional area, investment conditions, natural environment, Warmia and Masuria.

Wprowadzenie

Wytyczne zawarte w europejskiej polityce spójności odchodzą od polityki rozwojowej rozumianej sektorowo na korzyść polityki rozwojowej zintegrowanej terytorialnie. Główne założenie tej polityki mówi, że należy działać na rzecz rozwoju w granicach określonych przez funkcjonalne czynniki obszaru, a nie jego przynależność administracyjną [www.samorząd.lex.pl, 25.11.2016]. W ten sposób narodziła się idea tworzenia stowarzyszeń i związków jednostek samorządowych powiązanych funkcjonalnie i posiadających przybliżony poziom rozwoju społeczno-gospodarczego w obszarze funkcjonalne. Utworzenie obszaru funkcjonalnego ma na celu poprawę możliwości rozwojowych danego obszaru, zacieśniania współpracy, niwelowanie konfliktów oraz wzmocnienie potencjału społeczno-gospodarczego.

Według *Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* obszary funkcjonalne powinny być wyznaczane dla powiązaniach ze sobą terenów posiadających podobne uwarunkowania i cele rozwoju. Ustawa określa trzy główne rodzaje obszarów funkcjonalnych:

- 1) o znaczeniu ponadregionalnym:
 - a) miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego,
 - b) wiejski obszar funkcjonalny,
 - c) obszar funkcjonalny szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej,
 - d) przygraniczny obszar funkcjonalny;
- 2) o znaczeniu regionalnym,
- 3) o znaczeniu lokalnym.

Delimitację obszarów funkcjonalnych przeprowadza samorząd województwa i odbywa się to zawsze w wyniku konsultacji jednostek samorządu terytorialnego. Granice obszarów funkcjonalnych są uwzględniane w politykach przestrzennej regionu – planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Polityka przestrzenna Polski opisana w *Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2030* wymienia pięć głównych typów obszarów funkcjonalnych: miejskie obszary funkcjonalne, wiejskie obszary funkcjonalne, obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej, obszary kształtowania potencjału rozwojowego oraz obszary funkcjonalne wymagające rozwoju nowych funkcji z użyciem instrumentów właściwych polityce regionalnej.

W opracowaniu została przeprowadzona analiza uwarunkowań inwestycyjnych obszaru funkcjonalnego Wielkich Jezior Mazurskich. Zaliczono do nich: przyrodniczo-krajobrazowe, demograficzne, ekonomiczne i komunikacyjne. Zwrócono również uwagę na prowadzoną działalność samorządów, które mogą przyciągnąć potencjalnych inwestorów.

1. Obszar funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich

Obszar funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich utworzony został na mocy *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego* uchwalonego 27 maja 2015 r. Został on zaliczony do kategorii obszarów funkcjonalnych szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej.

Do obszaru włączono 12 gmin obejmujących swoim zasięgiem 3248,31 km² (13,44% powierzchni województwa): gminę miejską Giżycko, gminy miejsko-wiejskie: Ryn, Orzysz, Pisz, Ruciane-Nida, Węgorzewo i Mikołajki, gminy wiejskie: Giżycko, Kruklanki, Miłki, Wydminy, Pozezdrze – ryc. 1.

Spójność terytorialna 12 gmin, wynikająca z osiągniętego poziomu rozwoju społecznego i gospodarczego, a także ich cech środowiskowych i krajobrazowych sprawia, że samorządy te mogą aktywnie włączyć się w niezbędne procesy służące rozwojowi tego obszaru.

Ryc. 1. Obszar funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich

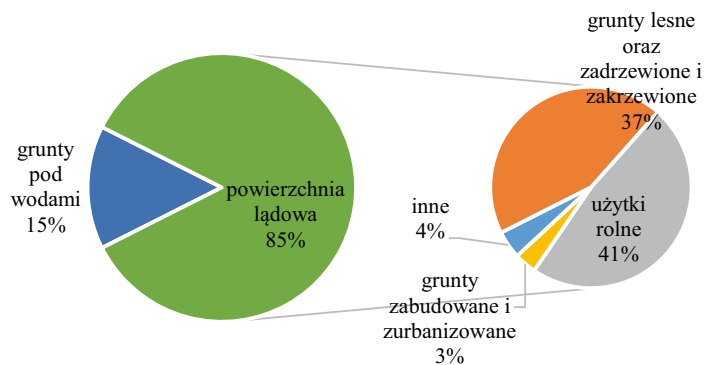
Źródło: [Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego 2015, s. 196].

Obszar funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich został wytyczony głównie na podstawie cech krajobrazowo-przyrodniczych w obrębie wodnego szlaku ciągnącego się od Węgorzewa do Rucianego-Nida przebiegającego przez system połączonych ze sobą kanałami jezior. Za granice obszaru przyjęto granice administracyjne gmin. Obszar został wytyczony ze względu na szczególne uwarunkowania i główne problemy o charakterze przestrzennym, do których zaliczono [PZPWWM 2015, s. 195]:

- unikatowy obszar pojezierny cechujący się dużą jeziornością – 15% powierzchni zajmują jeziora;
- bardzo wysoki potencjał przyrodniczy i krajobrazowy – na krajobraz Krainy składają się liczne jeziora, duże połacie lasów, bioróżnorodność oraz zachowane dziedzictwo kulturowe;
- istotny udział obszarów przyrodniczych prawnie chronionych – duży udział obszarów prawnie chronionych w znacznym stopniu utrudnia inwestowanie ze względu na wiele ograniczeń związanych z ochroną;
- wrażliwość na działalność człowieka – obszar charakteryzuje bardzo duża jeziorność, większość jezior jest ze sobą połączona systemem cieków naturalnych i sztucznych, w związku z czym zmiany wprowadzane do środowiska przez człowieka w jednym miejscu mogą oddziaływać na obszar oddalony o wiele kilometrów;
- intensywny rozwój turystyki – w związku z dużą ilością obszarów przyrodniczo cennych i unikatowości warunków krajobrazowych teren jest licznie odwiedzany przez turystów; dla poprawy warunków turystycznych i uatrakcyjnienia wypoczynku w lasach i nad jeziorami przeprowadzono inwestycje, które sprzyjają rozwojowi turystyki;
- istotny obszar dla rozwoju województwa – Kraina Wielkich Jezior Mazurskich jest głównym obszarem rozwoju branży turystycznej.

1.1. Uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe

Wielkie Jeziora Mazurskie to kompleks jezior polodowcowych rodzaju morenowego i rynnowego połączonych ze sobą rzekami oraz kanałami. Obszar funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich charakteryzuje się dużą różnorodnością przestrzenną, 15% powierzchni obszaru stanowią wody, a 85% to teren lądowy wykorzystywany głównie rolniczo (ryc. 2)

Ryc. 2. Struktura użytkowania terenów w 2014 r.

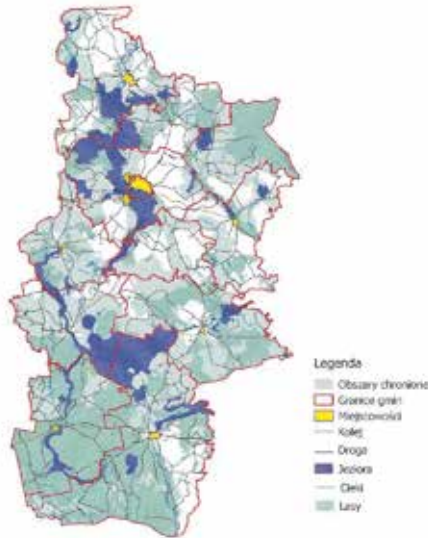
Źródło: Opracowanie własne.

Na terenie województwa znajduje się 1081 jezior o powierzchni powyżej 1 ha, w tym 320 jezior o powierzchni powyżej 50 ha. Do Wielkich Jezior Mazurskich zalicza się m.in. jezioro: Mamry, Niegocin, Śniardwy, Dobskie, Kisajno, Dargin, Tałty, Beldany, Nidzkie i inne. Większość wód powierzchniowych cechuje się dobrym i umiarkowanym stanem ekologicznym. W pobliżu jezior rozciągają się pola uprawne i lasy, których największym skupiskiem jest Puszcza Piska (przewaga sosny i świerku) i Puszcza Borecka (przewaga dębu, grabu i lipy).

Gleby obszaru Wielkich Jezior Mazurskich można zaliczyć do dobrych i bardzo dobrych dominują kompleksy pszenne bardzo dobre i dobre oraz żytnie bardzo dobre i dobre [PZPWMM 2015, s. 42].

Duża różnorodność przyrodnicza obszaru sprawia, że aż 77,7% jego powierzchni podlega ochronie prawnej na podstawie *Ustawy o ochronie przyrody*. Największa ilość obszarów chronionych znajduje się w południowej części obszaru funkcjonalnego (ryc. 3). Formy ochrony przyrody to głównie: rezerваты, Mazurski Park Krajobrazowy, obszary Natura 2000 i Obszary Chronionego Krajobrazu. Ze względu na dużą różnorodność przyrodniczą i krajobrazową teren zamieszkuje wiele zwierząt i roślin. W 1976 r. obszar jeziora Łuknajno został objęty międzynarodową formą ochrony przyrody stając się Rezerwatem Biosfery UNESCO-MAB. Dzięki strukturze przestrzennej obszar leży na szlakach migracyjnych zwierząt z kierunków

wschód-zachód i północ-południe. Województwo warmińsko-mazurskie stanowi jeden z najbogatszych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów tzw. zielonego pierścienia Bałtyku i zielonych płuc Europy.

Ryc. 3. Obszary chronione na podstawie *Ustawy o ochronie przyrody*

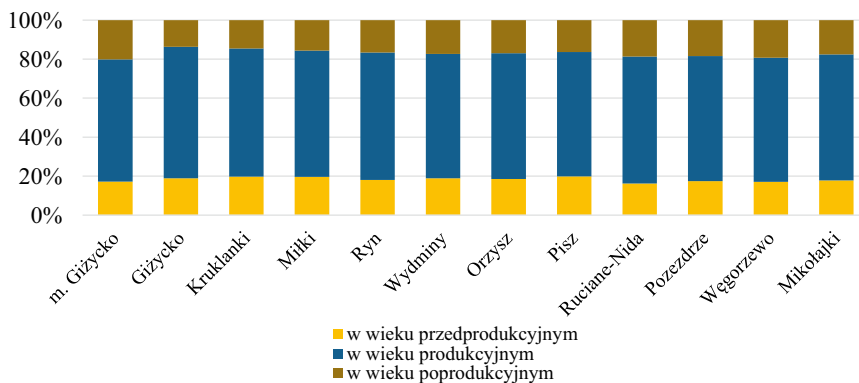
Źródło: Opracowanie własne.

Unikatowa przyroda i mnogość lasów, mokradeł i jezior sprawia, że obszar ten jest szczególnie atrakcyjny pod względem turystycznym. Jednak wrażliwość ekosystemu na działalność człowieka rodzi coraz więcej konfliktów związanych z wykorzystaniem walorów środowiskowo-przyrodniczych do rozwoju obszaru.

Historia związana z obszarem Wielkich Jezior Mazurskich i ich najbliższej okolicy sprawia, że region bogaty jest we wszelkiego rodzaju dziedzictwo kulturowe pochodzące z różnych epok historycznych i kręgów kulturowych.

1.2. Uwarunkowania demograficzne i ekonomiczne

Według danych GUS obszar funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich w 2014 r. zamieszkiwało 132 241 osób. Najwięcej mieszkańców miało miasto Giżycko oraz gmina Pisz odpowiednio – 29 932 i 27 968 osób. Najmniej mieszkańców zamieszkiwało gminę Kruklanki – 3154 i Pozezdrze – 3328 osób. 64,1% mieszkańców obszaru funkcjonalnego stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, 18,2% osoby w wieku przedprodukcyjnym, a 17,7% osoby w wieku poprodukcyjnym. Udział ludności w poszczególnych grupach wiekowych i gminach prezentuje ryc. 4.

Ryc. 4. Struktura ludności w 2014 r

Źródło: Opracowanie własne.

Największy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym zauważalny jest w gminach Kruklanki, Miłki i Pisz – 20%, natomiast najwięcej osób w wieku poprodukcyjnym w gminie miejskiej Giżycko.

Obszar funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich to głównie obszary wiejskie. Zmiana liczby ludności jest kształtowana przez powiązane ze sobą dwa zjawiska demograficzne: ruch naturalny i ruch migracyjny.

Ryc. 5. Saldo migracji w 2014 r

Ryc. 6. Przyrost naturalny w 2014 r.

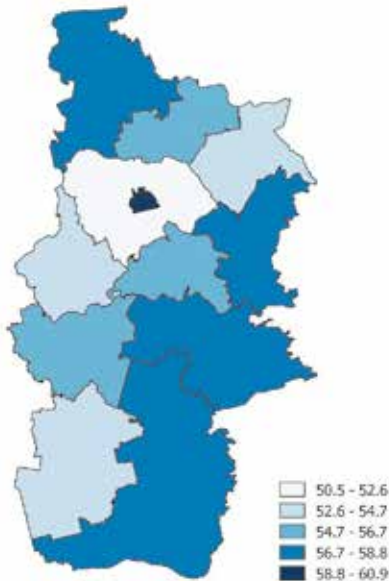
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (ryc. 5-10).

W 2014 r. wysokim saldem migracji charakteryzowały się trzy gminy: miejska i wiejska Giżycko oraz gmina Kruklanki (ryc. 5) Najniższe saldo migracji świadczące o największym odpływie ludności dotyczyło gmin: Orzysz, Mikołajki, Wydminy i Ruciane-Nida.

Najwyższym przyrostem naturalnym w 2014 r. cechowała się gmina wiejska Giżycko (ryc. 6). Dodatni wskaźnik odnotowano również w gminach: Miłki, Pisz, Pozezdrze, Ruciane-Nida i Ryn. Najniższym przyrostem naturalnym cechowała się gmina Węgorzewo.

Ujemne saldo migracji i ujemny przyrost naturalny, charakteryzujący głównie południowe gminy obszaru sprawia, że teren ten wyludnia się. Tendencja ta utrzymuje się od wielu lat [Prus *et al.* 2015, s. 29-31]. Odpływ ludności stanowi jeden z ważniejszych problemów, którym należy przeciwdziałać. Ożywienie gospodarcze regionu mogłoby zahamować negatywne skutki wyludniania się obszaru.

Według danych GUS z 2014 r. wskaźnik obciążenia ekonomicznego dla obszaru funkcjonalnego wynosił 57%. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w gminie miejskiej Giżycko, a najniższą w gminie wiejskiej Giżycko (ryc. 7). Wskaźnik obciążenia ekonomicznego obrazuje udział osób będących w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w odniesieniu do liczby osób w wieku produkcyjnym [Prus *et al.* 2015, s. 35].

Ryc. 7. Wskaźnik obciążenia ekonomicznego w 2014 r.

Ryc. 8. Stopa bezrobocia w 2014 r.

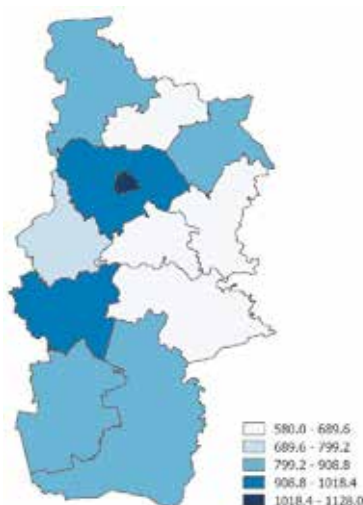
Stopa bezrobocia wśród osób w wieku produkcyjnym dla całego obszaru w 2014 r. wynosiła 11,2%, natomiast największą stopą bezrobocia cechowała się gmina Orzysz-15%, a najmniejszą miasto Giżycko-8% (ryc. 8).

Tak wysokie wartości wskaźnika obciążenia ekonomicznego i stopy bezrobocia są charakterystyczne dla obszarów cechujących się dużym udziałem sektora rolniczego w gospodarce oraz dużym udziałem terenów przyrodniczych. Trudną sytuację pogłębia również duża monofunkcyjność gospodarstwa nastawiona w tym regionie głównie na dostarczanie usług turystycznych [Prus *et al.* 2015, 36-37].

Obszar funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich ze względu na położenie geograficzne (sieć komunikacyjna), różnorodność krajobrazu (ukształtowanie terenu, duże jeziora i lasy) oraz walory środowiskowo-przyrodnicze (dobre gleby, dużo obszarów chronionych) nie jest zaliczany do terenów sprzyjających inwestycjom. Na podstawie zasobów przyrodniczych, środowiskowych, społecznych i technicznych na obszarze Wielkich Jezior Mazurskich kluczową gałęzią gospodarki jest turystyka i rekreacja, gospodarka rybacka, rolnictwo ekologiczne, przemysł spożywczy, głównie mleczny oraz przemysł drzewny i wydobywczy. Na obszarze woj. warmińsko-mazurskiego w 2014 r. PKB na jednego mieszkańca wyniósł 31 955 zł i wyniósł 71,5% PKB w Polsce.

Ryc. 9. Dochód gminy na 1 mieszkańca w 2014 r.

Ryc. 10. Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w 2014 r.

Zamożność obszaru można określić za pomocą wielkości dochodu gminy na jednego mieszkańca. Miernik ten dostarcza informacji o możliwościach zaspokajania potrzeb jego mieszkańców oraz możliwości inwestycyjnych. Dochód w gminach na jednego mieszkańca w 2014 r. mieścił się w przedziale 2957–4536 zł (ryc. 9).

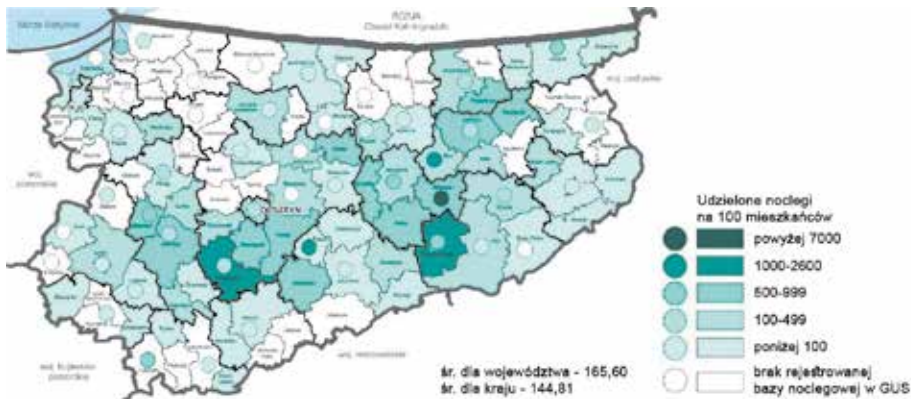
Najwyższym dochodem cechowała się gmina Mikołajki, a najniższym Węgorzewo i Ruciane-Nida.

Na koniec 2014 r. w Polsce było zarejestrowanych ponad 4 mln podmiotów gospodarczych z czego 3% zarejestrowanych było na terenie warmińsko-mazurskim. Ważnym miernikiem potencjału gospodarczego obszaru jest liczba podmiotów gospodarczych. W 2014 r. najwięcej podmiotów zarejestrowanych było w gminie miejskiej Giżycko, następnie w gminie wiejskiej Giżycko i w gminie Mikołajki (ryc. 10).

W obrębie Wielkich Jezior Mazurskich w 2014 r. funkcjonowały 11 534 podmioty gospodarcze. 95,8% podmiotów stanowiły małe przedsiębiorstwa zatrudniające do dziesięciu osób, w tym samym okresie tylko 6 przedsiębiorstw zatrudniało powyżej 250 osób [GUS BDL].

Duża liczba obszarów chronionych generuje ograniczenia związane z ich ochroną dotyczące głównie lokalną gospodarkę. Można do nich zaliczyć m.in. ograniczenia: w użytkowaniu nowoczesnych technik i środków, dotyczące realizacji inwestycji budowlanych i infrastrukturalnych, pozyskiwania pożytków ze środowiska oraz wprowadzania zmian w sposobie zagospodarowania środowiska. Obszary chronione to jednak również wyjątkowa szansa rozwojowa związana z możliwościami prowadzenia specyficznych form działalności gospodarczych, którą determinuje siła ochrony przyrody [Świdyńska *et al.* 2016].

Główną drogą rozwoju obszaru funkcjonalnego Wielkich Jezior Mazurskich jest turystyka i usługi towarzyszące. Na rozwój tej gałęzi gospodarki istotny wpływ ma różnorodność przyrodnicza i krajobrazowa. Intensywność ruchu turystycznego (ryc. 11) na obszarze Wielkich Jezior Mazurskich jest jedną z największych w całym regionie.

Ryc. 11. Intensywność ruchu turystycznego

Źródło: [Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego 2015, s. 84].

Wpływ na to ma przede wszystkim bogata oferta atrakcji oraz liczba szlaków turystycznych, jakie na tym terenie są wyznaczone. Głównym szlakiem turystycznym obszaru jest liczący ok. 130 km szlak wodny Wielkich Jezior Mazurskich, który w wielu miejscach się rozgałęzia, a także Szlak Fortyfikacji Mazurskich okalający człony obszaru. W sąsiedztwie szlaków turystycznych oraz w głównych miejscowościach obszaru funkcjonalnego szczególnie szybko rozwijają się usługi gastronomiczne i hotelarskie. Obszar Wielkich Jezior Mazurskich kojarzy się głównie z dużymi akwenami wodnymi i szeroką ofertą turystyki wodnej.

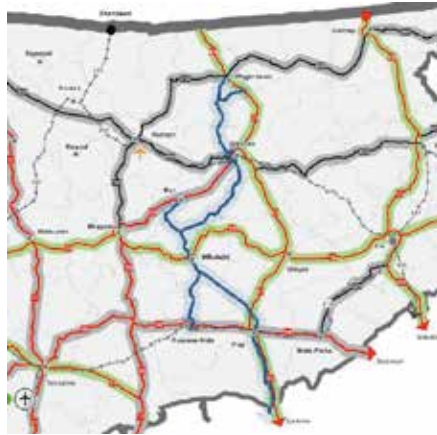
Aby wzmocnić potencjał gospodarczy obszaru przeprowadzono wiele kampanii promocyjnych zachęcających turystów do odwiedzenia, np. „Mazury Cud Natury”, „7 Cudów Mazur”, reklamujące region nie tylko w kraju ale również i poza jego granicami. Dostęp do środków unijnych sprawiła, że gminy zaczęły inwestować w infrastrukturę nie tylko turystyczną i transportową. Wszystkie gminy dzięki funduszom zmodernizowały lub rozbudowały systemy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej dzięki czemu ścieki nie są już odprowadzane bezpośrednio do akwenów wodnych.

1.3. Dostępność komunikacyjna

Obszar funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich zajmujący 3248,31 km² i rozciągający się na obszarze 12 gmin poprzecinany jest siecią infrastruktury transportowej: kolejowej, drogowej i wodnej. Do najważniejszych szlaków komunikacyjnych należą:

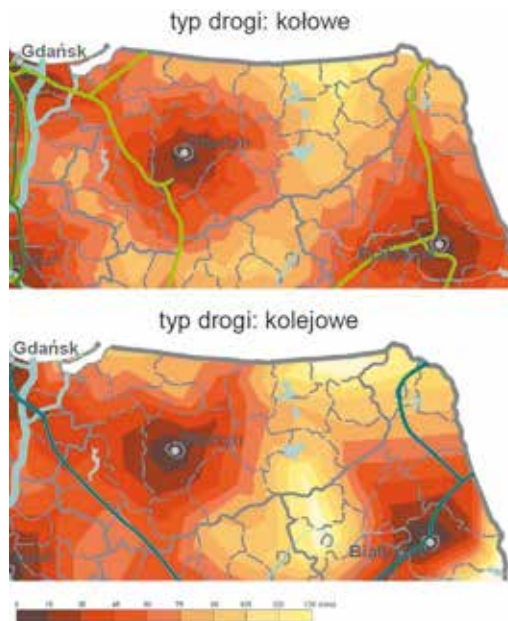
- Szlak kolejowy:
 - 38 – Białystok – Elk – Giżycko – Korsze – Głomno (linia pierwszorzędna jednotorowa niezelektryfikowana),
 - 219 – Olsztyn – Ruciane-Nida – Pisz – Elk (linia drugorzędna jednotorowa niezelektryfikowana),
 - 223 – Czerwonka – Mikołajki – Orzysz – Elk (linia drugorzędna jednotorowa niezelektryfikowana),
 - 259 – Kętrzyn – Węgorzewo (linia znaczenia miejscowego jednotorowa niezelektryfikowana).
- Drogi krajowe i ekspresowe:
 - 16 – Grudziądz – Olsztyn – Mikołajki – Augustów – granica państwa,
 - 58 – Olsztynek – Szczytno – Ruciane-Nida – Szczuczyn,
 - 59 – Giżycko – Ryn – Piecki – Rozogi,
 - 63 – granica państwa – Węgorzewo – Giżycko – Pisz – Siedlce – granica państwa

Uzupełnieniem sieci dróg krajowych są ważniejsze drogi wojewódzkie oraz lokalne. Ważnym szlakiem komunikacyjnym dla obszaru Wielkich Jezior Mazurskich jest szlak wodny Systemu Wielkich Jezior Mazurskich. Główne szlaki komunikacyjne regionu przedstawia ryc. 12.

Ryc. 12. Główne szlaki komunikacyjne regionu Wielkich Jezior Mazurskich

Źródło: [*Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego 2015*, s. 259].

Ryc. 13. Dostępność komunikacyjna do ośrodka wojewódzkiego w minutach

Źródło: [*KPZK 2030*, mapa XI].

Dostępność komunikacyjna obszaru funkcjonalnego do Olsztyna – ośrodka wojewódzkiego – w 2013 r. mieściła się w przedziale 90-120 min w odniesieniu do dróg kołowych i 70-100 min w odniesieniu do dróg kolejowych (ryc. 13). Obszar Wielkich

Jezior Mazurskich cechuje się jedną z najmniejszych dostępności komunikacyjnych w porównaniu z innymi częściami województwa.

Dzięki ciągłemu rozwojowi sieci transportowej w najbliższych latach region Wielkich Jezior Mazurskich uzyska połączenia z siecią dróg ekspresowych i autostrad również o znaczeniu międzynarodowym – *Via Baltica*, oraz do linii kolejowej *Reil Baltica*. Dodatkowo w pobliżu obszaru funkcjonalnego znajduje się port lotniczy Olsztyn-Mazury w Szymanach koło Szczytna oraz lokalne lotnisko w Wilamowie koło Kętrzyna.

Podsumowanie

Przedstawiciele wszystkich gmin leżących w obrębie obszaru Wielkich Jezior Mazurskich w 2013 r. pod przewodnictwem gminy miejskiej Giżycko podpisały porozumienie na rzecz wspólnego działania dla rozwoju. Opracowany przez przedstawicieli gmin projekt zakładał m.in.: wspólne prowadzenie planowania rozwoju na obszarze, upowszechnienie i stworzenie funkcjonalnego i spójnego programu zagospodarowania przestrzennego, określenia celów strategicznych oraz możliwości wzmocnienia konkurencyjności obszaru. Porozumienie odnosiło się również do ścisłej współpracy pomiędzy samorządami dla wspólnego dobra.

Działające wspólnie samorzady są w stanie osiągnąć więcej, dlatego system utworzenia obszaru funkcjonalnego z reguły jest dobrym rozwiązaniem. Biorąc jednak pod uwagę różnice i rozbieżności pomiędzy rozwojem poszczególnych gmin trudno mówić o wewnętrznej spójności obszaru. Obszar Wielkich Jezior Mazurskich, jak i całe województwo warmińsko-mazurskie głównie bazuje na turystyce i rolnictwie jako głównych gałęziach rozwojowych. Mimo tak bogatej oferty turystycznej i dużych możliwościach rozwojowych gminy położone w pobliżu Wielkich Jezior Mazurskich należą niestety do najslabiej rozwiniętych w kraju.

W celu bardziej efektywnego pozyskiwania środków na rozwój gminy założyły stowarzyszenie. Jednak taki sposób działania może rodzić wiele konfliktów społecznych. Mieszkańcy niektórych gmin mogą odczuwać, że ich potrzeby są marginalizowane, a ich głos nie jest brany pod uwagę, a co za tym idzie różnica w stopniu rozwoju gmin występujących w obrębie jednego obszaru funkcjonalnego może się powiększać.

Gminy wchodzące w skład obszaru funkcjonalnego Wielkich Jezior Mazurskich obecnie reprezentują różne poziomy rozwoju społeczno-gospodarczego. Cały obszar również nie rozwija się w sposób równomierny, ośrodkiem przewodnim obszaru jest Giżycko. Miasto to nazywane Stolicą Mazur i jego najbliższe otoczenie rozwija się zdecydowanie szybciej od pozostałej części obszaru funkcjonalnego.

Obszar funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich można zaliczyć do terenów oferujących dość dobre warunki do rozwoju przedsiębiorczości. Obszar położony jest na styku ważnych tras komunikacyjnych krajowych i międzynarodowych. Układ krajobrazów i zasoby środowiska sprawia, że teren Wielkich Jezior Mazurskich jest

szczególnie atrakcyjny dla rozwoju turystyki. Duże ilości lasów stanowią ważny rezerwuwar surowcowy dla przemysłu drzewnego. Zbiór wszelkich atutów, jakie posiadają Wielkie Jeziora Mazurskie oraz działania prowadzone przez samorządy sprawia, że obszar ten może być szczególnie interesujący dla inwestorów.

Literatura

- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego*, [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
<http://www.samorzad.lex.pl/czytaj/-/artykul/miejskie-wiejskie-specjalne--obszary-funkcjonalne-podstawa-dla-zintegrowanych-inwestycji-terytorialnych>, dostęp 21.11.2016].
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, mapa XI [http://mr.bip.gov.pl/strategie-rozwoj-regionalny/17847_strategie.html].
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego* uchwalony 27 maja 2015r. Dz. Urz. W-M. 2015 poz. 2931.
- Prus B., Jezierska-Thöle A., Woch F., Świdziński J., Denis M., Gwiazdzińska-Goraj M., Goraj S., Raszka A., Turek A., 2015, *Obszary problemowe. Uwarunkowanie, identyfikacja, sanacja*. Wyd. Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie. Kraków.
- Świdzińska N., Napiórkowska-Baryła A., Witkowska-Dąbrowska M., 2016, *Determinanty rozwoju społeczno-gospodarczego na obszarach chronionych*. Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu *Ekonomia środowiskowa i polityka ekologiczna* nr 453, Wyd. UE we Wrocławiu. Wrocław.
- Uchwała nr 239 Rady Ministrów z 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, M.P. 2012 poz. 252.
- Uchwała nr VIII/164/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 27 maja 2015 roku w sprawie uchwalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego*. Dz. Urz. W-M. 2015 poz. 2931.
- Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* t.j. Dz.U. 2016 poz. 778, z późn zm.
- Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, t.j. Dz.U. 2016 poz. 2134, z późn zm.